

FIGYELŐ

RÖVID MAGYAR HELYSÉGNÉVTÁR

Az Utódállamok Magyarlakta Területeinek Helységnévtára (Kárpát-medence) Brief Hungarian Gazetteer címen (93 lap) Prágay Dezső Eric County Laboratories, 462 Grider Street Buffalo, N.I. 14215 kiadásában 1981-ben megjelent egy 626 erdélyi, 67 szlovákiai, 12 kárpátaljai, 43 délvidéki és 116 burgenlandi helységnevet magába foglaló könyvecske. Az erdélyi helyneveket először román, magyar — s ahol van — német sorrendben közli Prágay, majd zárójelben vagy a megye (Szilágy, Bihar, Gyergyó, Csík), vagy egy nagyobb város (Kolozsvár, Nagyvárad, Nagyszeben), vagy pedig egy nagyobb tájegység (Kalotaszeg, Székelyföld, Bihar hegység) nevét adja meg a szerkesztő. Ezután a magyar és a román helynevek következnek ábécé sorrendben. Az Erdély fogalmat tágabban értelmezi a szerző: a Partium és a Bánság Romániához tartozó része is benne foglaltatik. A szlovákiai, a kárpátaljai, a délvidéki és a burgenlandi helységnevek felsorolása hasonló módon történik. A közölt anyag a szomszédos országok magyarlakta vidékei helynévanyagának kétségtelenül csak egy részét tartalmazza, hiszen csupán a történeti Erdély hivatalosan nyilvántartott településeinek száma jóval meghaladja a háromezretet (s még nem is számítottuk bele az úgynevezett csatolt részeket, a Partiumot és a Bánságot)!

A II. világháború után a román Coriolan Suciu-t és a német Ernst Wagner-t követőleg talán már ideje lenne, hogy összefoglaló munkát készítsünk a magyar peremvidékek névanyagáról a hivatalos és az annak megfelelő magyar (esetleg német) helynevek feltüntetésével. Egy ilyen munkából azonban nem szabad kifelejtenuünk a moldvai csángó telepek magyar neveit!

T. I.

DÉL-UKRAJNA MAGYAR VONATKOZÁSÚ HELYNEVEI
MILOŠ CRNJANSKI REGÉNYÉBEN

A Névtért, 6. száma hozta UDVARI ISTVÁN könyvismertetését az úgynevezett Új-Szerbiába áttelepült szerb határőrök helyneveiről. A kérdésnek van szépirodalmi megfogalmazása is. MILOŠ CRNJANSKI Örök vándorlás című regénye, amely CSUKA ZOLTÁN szép fordításában jelent meg (Novi-Sad, 1967.). Ebből a könyvből idézek néhány részletet.

„...Nemzete iránti mérhetetlen szeretetében a szegény szerb Soldatenvolk — száz esztendeig — azt cselekedte, amit egyedül tehetett: az életét adta.

Ott pedig, ahol Oroszországban a földbe temetkezett, jelenlétét azokkal a nevekkal örököltette meg, amelyeket falvaira ruházott. Mert a hegyek, folyók, települések, nevükkel jobban megőrzik a múlt emlékét, mint az egyes emberek az életükkel.” (II, 597.)

„...Ezek a parasztok, akik csontjaikkal vetették be a földet, melyet Új-Szerbiának neveztek el, feljegyezték falvaik neveit, melyeket a szívében hordoztak. Oroszország és Európa térképére jegyezték fel — mindörökre.

Amikor az oroszok, háborúk közepette, a Balkánra kezdtek leereszkedni, az ausztriai térképek olyan neveket tüntettek fel, mint Szirk Bara, Almástól Csurogig. Ott van dominium Mitrovitz is, meg Latyarak falu. És regnum Sclavoniae. És ducatus Syrmium.

Az orosz térképeken pedig könnyes szemmel olvashatjuk: Szombor, Mosorin, Csanád, Nagylak, Pécska, Glogovác, Pavlis, Szentomás, Szenta, Kanizsa, Martonos, Becse, Szubotica, Pancsevo, Zemun, Csongrád, Vukovár, Vercse, Szlankamen, Kovin. Ezek a nevek olvashatók az orosz térképeken a XIX. századig.

„...Az orosz térképekről, az 1860. évtől kezdve lassanként a helységek nevei is eltűntek. De még ott van Titel, Ilok, Mosorin, Villovo, Gordanovci, Nadaly!” (II, 599.)

„...Ha valaki ma, még ma is, kezébe veszi ennek az országnak a térképét, amelyben annak idején ezeket a kivándorlókat eltemették, az orosz nép tengerében, Mirgorod közelében a térképen ezt a helységnévet találja: Martonos.

Az Ingul folyó mellett pedig ezt: Pancsevo!

Sőt még egy Szuboticát is talál. És egy Nagylakot!” (II, 600.)

S. I.

NEKÉZSENY

BALOGH BÉNI bájos kis könyvében (Éleskővár kincse. Bp., 1971.) бүккi mondákat dolgoz fel. Ezek közül az egyik (31—2) Nekézseny község nevének eredetével foglalkozik. IV. Béla errefelé menekült a tatárok elől, s közben más ellenség is támadt: a keselyűk.

A vitézek lenyilazták a madarakat. Amikor végeztek, így szólt a király: „Ne, keselyűk, megkaptátok!” És azt a helyet a legtöbb keselyűt lelövő Bebek vitéznek adományozta. De olvassuk a mondát! „A tatárok kitakarodása után Bebek tíz bátor vitézzel, kezében a királyi adománylevéllel, visszatért a Keselyűk völgyébe... Utódaik, a Ne-keselyű-völgyiek alapították Nekesüt, amelyből az idők folyamán Nekeső, majd Nekézseny lett.” Ez a monda nagyon szép példája a visszakövetkeztetésnek, illetve az utólagos magyarázatnak. IV. Béla után csaknem két évszázadot várni kell, hiszen a község neve csak 1415-ben fordul elő először. (FNESz. 457–8.)

MIZSER LAJOS

TÚZBEREK VOLT, MA MAGLÓD

Ezzel a címmel jelent meg egy cikk az Esti Hírlap 1980. június 14-i számában. Általában a tűzok magyarországi elterjedéséről szól, ám megjegyzi: „Így például Maglód község régi neve Tűzberek volt.” A FNESz-ben ez a név nem szerepel. Mindenesetre jó lett volna, ha a cikkíró (D.E.) megnézte volna a TESz-t, abban ugyanis ez áll: „A m. tűz változat viszonylag kései elvonás a többes számúnak érzett tűzok alakból”, a Maglód név 1380-tól adatolható. Az elhihető, hogy sok tűzok volt Maglódon, de a község nevére nem gyakoroltak hatást. Inkább vdaki szabadonengedte a fantáziáját.

Mi- La-

EGY HOLLANDIAI UTCANÉV

Az elmúlt év nagyobbik felét magánemberként Hollandiában töltöttem, az „észak metropolisá”-nak titulált egyetemi városban, Groningenben. Lakásunk a Lage der A nevű utcában volt, amely jellegzetes holland utcaként egy csatorna partján feküdt.

Az utca neve szokatlanságával még akkor is felhívta volna magára a figyelmemet, ha a nevek sohasem érdekeltek volna. Hamarosan kiderült, hogy a városban — egymástól nem messze — több olyan utcanev van, amely magába foglalja az A elemet. A Lage der A-val átellenben, a csatorna másik partján húzódó házsort Hoge der A-nak hívják. Az előbbi arra utal, hogy a víz alsó (lage), az utóbbi pedig a felső (hoge) részén fekszik. A Hoge der A folytatása egy kis utcácska, a Kleine der A. Ha átmegyünk a legközelebbi hídon, amelynek a

neve A-brug, akkor a Brugstraat nevű utcába jutunk. Ennek az utcának a hídon túli folytatása az A-straat, amelyből az A-weg nyílik. A Brugstraat térré öblösödik. A tér közepén egy templom áll, az A-Kerk. A tér, vagyis a templomudvar északi oldala az A-Kerkhof N.Z. (=Noord Zijde), a déli pedig az A-Kerkhof Z.Z. (=Zuid Zijde). A templomtérből balra indul egy utca, amelyet A-Kerkstraat-nak hívnak. S végül még a város mai térképén is felfedeztem egy idevágó épületnevet. A Hoge der A egyik házáat, egy valamikori raktárt jelölnek így: Der A-Huis. A felsorolt nevek mind egymáshoz közel, az említett csatornától nem messze találhatók, s a várost kevésbé ismerő is jól eligazodik a környéken, a nevek olyan nagyszerűen utalnak egymásra. Az utcanévadásban nem ritka névbokrosításnak (vö. MEZŐ ANDRÁS: MNy. LXV, 201; HAJDÚ MIHÁLY, Budapest utca-neveinek névtani vizsgálata, NytudÉrt. 87. sz. 14) egyik szép példájával állunk szemben.

De honnan is származik az imént felsorolt groningeri utcák, terek, épületek neve? Amint már utaltam rá: a város nyugati részén található csatorna nevéből. Ez a csatorna — eltérően a város többi gracht-jától — eredetileg természetes vízfolyás volt, a város kereskedelmi életében oly fontos szerepet játszó A-folyó. Itt volt Groningen legrégebbi kikötője (a város egykor hanzaváros volt), amelyet egy 1616-ból származó, Nicolaas Geelkerck készítette térkép már feltűntet: Der A poort alakban (vö. Kijk op de stad Groningen, Elsevier, Amsterdam/Brussel, 1980. 19). A folyó neve pedig még Aha formában szerepel (tulajdonképpen Aha amnis, illetőleg der Aha diep), amely adat azért figyelemreméltó, mert a név eredetére is rávezet bennünket. Egy köznév vált tulajdonnévvé minden bővítmény nélkül (vö. J. SOLTÉSZ KATALIN, A tulajdonnév funkciója és jelentése. 82), s ez az ófn. aha 'víz, folyóvíz' jelentésű szóra megy vissza. (Ebből származik a német Aachen neve is, vö. FNESz. 35.) Olyan típusú névvel van dolgunk, mint az Ady megénekelte Ér, vagy a dunántúli Séd (vö. KÁLMÁN BÉLA, A nevek világa. 124).

E rövid kis névmagyarázat írása közben ismét elolvastam a hazai kiadású, hollandiai útikönyv (Benelux államok.³ Bp., 1980.) idevágó fejezetét, s most, már újabb ismeret birtokában is, igazat kell adnom a szerzőnek, aki — nem tudván a név eredetét — a groningeri régi, szép templomról, az A-Kerk-ről megjegyzi, hogy furcsa a neve (i. m. 410).

Valóban az, furcsa és szokatlan, bár a helybeliek ezt nem érzik, hiszen megszokták, s számukra valószínűleg az sem okoz fejtörést, hogy a név mit jelent.

POSGAY ILDIKÓ

A FINN UTCANÉVADÁS EGY KÜLÖNLEGES ESETE

A NétÉrt. 5. számában (90—6) a Helsingin kadunnimet című kiadvány második kötetéről SZÍJ ENIKŐ írt egy tanulságos ismertetést. Ebben megjegyzi, hogy a finn utcanévadás alapelvei értelmében Finnországban nem lehet élő személyről utcát elnevezni (92). Ez valóban így van, mégis hadd említsem meg, hogy ettől a szabálytól nemrég kivételesen eltértek. Urho Kaleva Kekkonen elnök 80. születésnapjára (1980. szept. 3.) a Helsinki belvárosában levő Kampinkatu-t (Kamppi utca) Urho Kekkonen katu-nak (Urho Kekkonen utca) nevezték el. Kekkonen hosszú ideig lakott ebben a rövid, meglehetősen forgalmas utcában, 1956-ban költözött el innen, amikor elnökké választották. Már 1975-ben is felmerült, hogy Kekkonenről utcát nevezzenek el Helsinkiben, de akkor a városi képviselőtestületben voltak olyanok, akik elutasították a javaslatot. 1980-ban viszont a város vezetősége egyhangúlag jóváhagyta. Kampinkatu neve az 1600-as évek közepére megy vissza, akkor a területet Kampen-nak hívták (vö. svéd kamp 'harc, küzdelem'), és katonai gyakorlótér volt. A Kampgaten (Kamp utca) név a városi jegyzőkönyvekben 1888-ban jelenik meg, hivatalos utcanévvé pedig 1900-ban lett. Kilenc évvel később az utca finn nevet is kapott: Kampinkatu (vö. Helsingin Sanomat 1980. szept. 3. 3. lap).

Helsinki fiatal főváros, 1550-ben alapította Vasa Gusztáv svéd király. Így tulajdonképpen sajnálhatnánk, hogy a fenti névváltoztatással egy nagy multú elnevezés tűnt el. Mivel azonban az utcához közeli kis tér tudtommal továbbra is Kampintori (Kamppi tér) maradt, és a szomszédos autóbusszpályaudvar helyének nevében is él a kamppi szó, a hagyományörző megnevezéseket nem érte különösebb veszteség. Azért sem, mert a városban másutt is van egy híres Kamppi/Kampen földrajzi név. 1742-ben az úgynevezett „kis háborúskodás” (pikku viha) idején az oroszoknak itt adták meg magukat a svédek és finnek. Úgyhogy Kekkonen elnök személye és a szép évforduló érthetővé teszi a kivételes névadást.

Különben Magyarországon szintén szabály, hogy élő személyekről nem neveznek el utcákat. Pálán azonban mégis van Illyés Gyula utca (Tolna megye földrajzi nevei. Bp., 1981. 173—4). Nyilván azért, mert Felsőrácegres beolvadt Pálába, Illyés pedig Rácegrespusztán született.

A. MOLNÁR FERENC

PÉCS NÉPI UTCANEVEI LECSERÉLÉSÉNEK SZORGALMAZÁSA

1845-BEN

A HAAS MIHÁLY szerkesztette „Baranya. Emlékirat...” (Pécsett, 1845.) című munkában olvashatjuk az alábbi sorokat.

„...Mind a bel mind a külvárosi utcák három év előtt nyertek részint új, részint fölélesztett régi tarkánál tarkább neveket. Bár tekintetbe vétetett volna akkor a külföld és némelly magyar városok azon dicséretes szokása, miszerint köztérek, utcák és egyéb helyek történetek vagy historiai személyek emlékezetére neveztetnek el. A melly érzéseket támaszt a történetek olvasása, azokat újítja meg s nevei a historiai földön járás, régi épületek látása — és illy emlékek, némelly helyek nevei is mint valódi emlékeztetők hatnak; s még ezen kívül olcsó, de azért nem kevésbbé méltó mód ez, érdemeket tett hazafiak emlékezetét megtisztelni. Sz. István és a jeles III. Béla, I. Ferdinánd, Mária Theresia, főjótévi valának Pécsnek, nem kellett-e volna egy vagy más utcát rólok elnevezni. És elhunyt jeleseink, kik e város díszét munkálták vagy falaik közt születtek vagy élték le közügynek szentelt életöket, nevezetlenül hamvadnak; pedig mennyi szép nevet, nemzeti emlékeket ébresztőt, nyernénk ekképp: Maurus, Janus Pannonius, Szakmáry, Váraljai, Klimó, Szepes, Istvánffy, Oláh, Athinay, Faludy, Kapucsy, Schuster stb. nemde érdemesek volnának arra, hogy emlékek a nevezet módon föntartatnék. És nem hangzanék-e jobban: Szepes tere, mint búzapiacz; Klimó tere, mint márhátér; Szakmáry-utca mint „Payta-utca. Azonfölül a helyesírásra is kellett volna vigyázni. De higyük s reménylünk, hogy ezentúl illyekre is lesz figyelem.” (298.)

SOLYMÁR IMRE

ÍRÓSZEMMEL GYÖNGYÖS UTCANEVEIRŐL

ILLÉS ENDRE közelmúltban megjelent könyve (Igézet, Bp., 1982.) egyik karcolatában (A Mérges-patak városa. 178—80) érdekes és széleszmfuttatást közöl Gyöngyös utcaneveiről. Különösen az első bekezdése tanulságos, jó névtani érzékre vall.

„Ha egy utcában végig posztóműhelyek sorakoznak, és reggeltől estig nagy fakalapácsok sulykolják, csapkodják a nedves gyapjút — ezt az utcát könnyű elnevezni. Csapó utca lesz a neve. Szőlőjéről, borairól híres városunkban ez a régműli. Azután jön egy országos jubileum, és a nagy írónak egy szép utcát kell adományozni — semmi baj. A Csapó utcát könnyű szívvél átkeresztelik Jókai utcának. Ez a közelebbi múlt. Azután új jubileumok köszöntenek az országra és Aba Sámuel egykori városára. Az új írónak is utca kell. Jókaitól már nem

lehet elvenni. Még mindig nincs baj. Az új íróknak legfeljebb rövidebb, porosabb utca jut. Így kap Ady Endre is utcát, De a város komolyan, aggályosan tiszteli az irodalmat, és úgy gondolja, Adyt mégis megrövidítették. Az utca elég dísztelen, a „Szeretném, ha szeretnének” költője bizony többet érdemelne. Többet? Adjunk hát neki egy teret is! Így kap Ady Endre az utcájához — engesztelésül — egy Ady teret is. Ez a félmúlt. És a jelen? Leninről két utcát neveztek el. Két szép utcát a belvárosban.”

A továbbiakban az írókról elnevezett utcákat sorolja föl szellemes megjegyzésekkel, könnyed, csevegő hangon ILLÉS ENDRE. Hadd álljon itt még egy jellemző részlet!

„Elhatároztam, hogy végre megszámolom, hány utcát is juttatott Gyöngyös irodalmunknak? Bejárom a várost a Kálvária-dombtól a Mér-ges-patakig, a víztoronytól a váltógyárig — és harminchat író nevét jegyzem fel noteszembe. Harminchatot. De többen is lehetnek. Mert egy-egy utcát és egy-egy író-t el is kerülhettem.

Akik Gyöngyösön az utcákat adományozzák, a múltban és a jelenben, szeretik az írókat, de szigorúan mérlegelik is őket. Például Vachott Sándor és Vahot Imre a „város fiai”. Mindketten itt születtek, természetesen mindketten — az öcs is, a bátyja is — utcát kaptak. De Vahot Imre, Petőfi komisz szerkesztője, gyenge jellem volt. Az utcája is gyenge: gázos libalegelővel kezdődik, azzal is végződik.

Nem így Vachott Sándor. Az ő nemes egyéniségét Vörösmarty is, Petőfi is kedvelte, 1848–49-ben lelkesen szolgálta a szabadságharc ügyét, majd házába fogadta üldözött barátját, az „Arany trombita” költő-jét, Sárosi Gyulát, emiatt börtönbe került, végül megőrült. A tragikus életpályának zöld lombú, szép, tágas utcával adózik Gyöngyös. Még a jelképről sem feledkeztek meg: a Vachott Sándor utca felvezet a Kál-vária-dombra. Mellékesen juttattak egy utcát Sárosi Gyulának is.

Szerencsésnél szerencsésebb találatok.”

H. M.

JÓKAI KERESZTNEVE

Bizonyára sokaknak feltűnt, hogy egyik legnagyobb írónk miért éppen a Mór (a keresztelési anyakönyvben: Móric) nevet kapta. Erről ő maga nyilatkozott az Utazás egy sírdomb körül című művében (Össz-eszes művei. XCV. Bp., 1904. 171): „Mikor legelőször az iskolába fel-vittek, gyáva gyerek voltam, minden pajtásom kifogott rajtam. Szokás volt gúnyneveket adni egymásnak. Nálam nem volt rá szükség, elég volt a keresztnvem csúfolódásnak. „Móó-ricz!” Sírva kerültem haza. Panaszt tettem apámnál, hogy miért kereszteltek engem Móricznak, hogy csúfol vele minden gyerek. Akkor aztán az apám térdére vett, megmon-dá, hogy azért választotta számomra ezt a nevet, mert ezt a legvitézebb magyar hős viselte, a kinek története még akkor élénk emlékezetben volt: Benyovszky Móricz, és aztán elmesélte nekem e csodaember tör-ténetét. Nem szégyeltem aztán többé a keresztnvemet; a ki csúfolt ér-te, az üstöke bánta.”

Így ebben az esetben a Mór/ic/ példakép-név — vagy más terminológiával: tiszteleti név.

MIZSER LAJOS

A NÉGEREK ELNEVEZÉSEI AZ USÁ-BAN

A népszerű amerikai író, JAMES FENIMORE COOPER „A vörös kalóz” című regényében így nyilatkozik (Fordította és átdolgozta SZINNAI TIVADAR. Bp., 1975. 13): „A négert Guinea-nek nevezte, mert ennek az afrikai országnak partvidékén született, de ugyanebből az okból Scipio Africanusnak is nevezték. Scipio római hadvezérhez keves köze volt ugyan, de akkoriban divatos szellemesség volt az alantas munkát végző négekre minél díszesebb nevet aggatni, elsősorban ókori hősök, filozófusok és költők neveit.” — Érdekes, hogy ezt a gúnjból elkövetett szokást folytatták maguk a négerek is a felszabadulásuk után is, hiszen nem éppen ritka név közöttük a Socrates, Cassius, Leonidas, Nestor stb.

-er -os

GÁRDONYI ÉS A SZEMÉLYNEVEK

Az író a keresztnévadásról így nyilatkozik Az a hatalmas harmadik című regényében (Bp., é.n. 22—3): „A neve: Mariska. — Nem unalmas neked, hogy minden harmadik nő Mariska? — Nem, Mária szeretete van benne. Egy kis viasszagárzás a földről az égbe. — Válat vont. — Nekem unalmas. A keresztény vallás elpusztította az öltözködés poézisát és elpusztította a nevek poézisát. Ma már csak a lovaknak van szép nevök.” Legfeljebb annyiban adhatunk igazat Gárdonyinak, hogy a Mária igen gyakori név. A MSzA. tanúsága szerint a katolikus falvakban az első helyen áll, de a református falvakban is az igen gyakori nevek között fordul elő. Hogy mennyi benne a poézis? Ezt inkább az egyéni ízlés dönti el.

Mi- La-

SZABÓ MAGDA — A LEGSZEBB MAGYAR HELYNÉVRŐL

SZABÓ MAGDA, Kívül a körön (Bp., 1980.) című kötetében jelent meg A holtig haza: Debrecen című írása. Ebből idézünk:

„...Az én szülővárosom őrzi a legszebb magyar helynevet: Elep mellett úgy hívnak egy pusztát: Álomzug, ott volt a dédapúmnak földje. Ámulva hallgattam, ha szóba került, olyan volt ez a szó, mint a varázslat — hogyan lehet ennyi költészet egy helynévben? De a többi nevekben is; ha fáradt vagyok, ha kedvetlen, csak felütöm a város nagyszü-

leim ifjúsága idején készített földrajzi leírását, hogy felviduljak: micsoda dús képzeletű, szemléletes nyelv ez, amely ilyen geográfiai fogalmakkal határozza meg Debrecen környékét: Kígyósfenék, Nagylapos, Fényestó, Görbeér, Méhesmocsár, Csirizestó, Halasfarka, Kincsesfenék, Polturásfenék, Székfokító, Ludas papér, Bogárhozók, Csörgelapos, Ördöngös!"(577.)

SOLYMÁR IMRE

NÉHÁNY BECENÉV KOLOZSVÁRI GRANDPIERRE EMILNÉL

A szerző közelmúltban megjelent munkáiban érdekes névhasználatra, elsősorban becenév-használatra figyelhetünk föl. Érdemes ezeket fölidézni, s névtani szempontból is értékelni.

"...Sok idő beletelt, amíg összefutottam hajdani osztálytársammal, Kiczko Zolival vagy Lacival. Azért vagy, mert keresztnevét felváltva használta..." (Az utolsó hullám.² Bp., 1981.127.)

"...Jékely Zsolival beszélgettem a Főtéren...Zsoli megbabonázva követte a tekintetével..." (i.m.131.) — Jékely Zoltán költőről van szó.

"...Ebben az egyben következetesnek mutatkozott, én Mí voltam, — ami a Miklós rövidítéseként is szerepelhetett, Hédiből Dí lett. Ezek az egytagú nevek szinte serkentették az affektálásra, hiszen már csak azért is el kellett nyújtani mindegyiket, hogy a nyomaték kiemelje őket a szövegből. Egy világ, amelyet csupa egytagú nevek népesítenek be, csak hazug és mesterkéltsé lehet. — Ide figyeljen, Pí, most elmegyek Kí-hez. Borzasztó!" (i.m.244.) — Valóban az, s ez most is terjed!

"Tanúnak a házasságunkhoz Bóka Lacit és a feleségét, becenevén Gigit, egész nevén dr. Zambra Siénát hívtuk meg." (Béklyók és barátok.² Bp., 1981. 765.)

h—m

EGY FANÉV A BIBLIÁBAN

A gyermekek számára kiadott magyar nyelvű képes Biblia-válogatás (Zrenjanin, 1974. 194) így adja vissza a Bírak Könyve 4. rész 4—5. versét: „Debbora prófétanő bíraskodott ebben az időben a nép felett. A róla elnevezett pálmafa alatt ült törvényt, Ráma és Betel között, Efraim hegységén..."

Az újabb bibliafordításokban az előbbtől kissé eltérően találjuk ezeket a sorokat, Az 1975-ben kiadott protestáns fordításban így: „Abban az időben Debóra prófétanő, Lappidot felesége volt a bíró Izraelben. Debóra pálmája alatt szokott tartózkodni Rámá és Bétel között, az Efraim-hegyvidékén..." Az 1976-os katolikus fordítás ekképp utal az elnevezésre: „Ebben az időben Lappidot felesége, Debora prófétaasszony bíraskodott Izraelben. Rámá és Bétel között, Efraim hegyén ült törvényt, a Debora-pálmafa alatt..."

Az 1590-es Károli-féle fordítás 1981-ben megjelent fakszimile kiadásában így található ugyanez a rész: „Déboráh pedig iőuendő mondó a{z{zoni állat, Lapidothnac fele{ége, itéli vala...Izraelt az időbe. Ő pedig lakic vala Déboráhnac pálma fája alatt, Ramáh és Bethel között, Ephraimnac hegyén...”

A Vulgata szövegét is megkerestem annak tisztázására, hogy valóban fanévvel van-e dolgunk. Ott ezt találtam: „Erat autem Debbora prophetis uxor Lapidoth, quae iudicabat populum in illo tempore. Et se-debat sub palma, quae nomine illius vocabatur, inter Rama et Bethel in monte Ephraim...”

CZEGLÉDY KÁROLY professzor úr szíves tájékoztatása szerint a Debôrâ/h/ héber szó jelentése 'méh', a sémi nyelvekben még 'darázs' is. A Biblia saját szövegében megadott magyarázata szerint egy bizonyos pálmafát azért neveztek „Debóra /pálma/fájá”-nak, mert Debóra az alatt ülve szokott dönteni az eléje terjesztett ügyekben. (Vö. Rákóczi fáj.)

Amennyiben az izraeliek Debóra-korszaka az i.e. 1125 körüli évekre tehető, több mint háromezer éves faelnevezést találhatunk a Bibliában.

J. PAPP ZSUZSANNA

MOZDONYNEVEK

J. SOLTÉSZ KATALIN e témáról a következőket írja: „A hajók mintájára nevet adtak a mozdonyoknak, léghajóknak, repülőgépeknek is, amíg ezeknek a gyártása nem tömegtermelés volt” (A tulajdonnév funkciója és jelentése. Bp., 1979. 75). Majd így folytatja: „Hiába adnak egyedi nevet a svájci államvasutak mozdonyaiknak..., ezt az ember nem jegyzi meg” (uo.). Így is van! Legfeljebb a lexikonokból tudhatjuk meg, hogy nemcsak Svájcban, hanem nálunk is voltak ilyen egyedi nevek: Derű (az első magyar gőzmozdony), Árpád (az első gyorsmotorvonat) (ÚMLex. VI, 624–5).

Ha manapság nem is adnak egyedi nevet a mozdonyoknak, de a típusoknak már igen. Bár az igaz, hogy ezek a típusnevek csak szűkebb szakmai körökben használatosak, így jóformán a mozdonyvezetők, esetleg más, vasúti szakemberek ismerik valamennyit. Ez nem is csoda, hiszen ők voltak a „keresztapák”.

Mozdonyvezető ismerőseimtől sikerült összeszednem néhány elnevezést. Ezek száma azonban nem nagy, így felesleges lenne kisebb csoportokat megállapítani. Természetesen, zárójelben megadjuk a szak-

mai nevét is. A gőzösöknek csak számuk van, a dízel- illetve a villanymozdonyoknak betűjelük is (M = dízelmotor, V = villanymozdony) és számuk is.

Gőzmozdonyok: Bivaly (424. sz.): nagy erejű, Truman (411. sz.): amerikai segítyből gyártott magyar mozdonyok a II. világháborút követően, az akkori amerikai elnök nevére; Stuka (326. sz.): a stukára, a II. világháború német zuhanóbombázójára emlékeztet; Szputnyik (329. sz.): hegyes orrú, szovjet gyártmányú; Kecske (377. sz.): kis méretű, a kecskére hasonlít; Kacska (326. sz.): a hátsó része mélyen ül (a köznyelvben ezt nevezik „kávédaráló”-nak); Kappan (325. sz.): vékony a hangja (vagy ahogy mondták: „kissé idétlen”).

Dízelmotordonyok: Piroska (MDA): piros színű; Béka (M 32) zöld színéről; Gokart (M 32): alakjáról; Szergej (M 62): szovjet gyártmányú (azt tapasztalom, hogy a közbeszédben az 'orosz, szovjet ember' jelentésű Iván keresztnévet egyre inkább felváltja a Szergej); Szúnyog, Dongó (az erdei vasutak mozdonyai): hangjuk után.

Villanymozdonyok: Gigant (V 63): nagyságáról; Leó: Ward-Leonard-hajtással működik; Szili (V 43): szilíciumos egyenirányítójáról; Dünnypögi (V 41): a hangjáról.

Újból hangsúlyozzuk, hogy ezek a nevek inkább a szakzsargonhoz tartoznak, kevesen ismerik őket, és az elnevezések egyik alapja éppen a szakma függvénye. A mozdonyvezetők egymás között valahogy rixdegnek, keveset mondanak érzik a betűből és számból (vagy csak számból) álló megnevezést. A nevekből olykor a humor sem hiányzik. Úgy gondolják, hogy így közvetlenebb a kapcsolat az ember és a gép között. Ezt a közvetlen kapcsolatot éppen nem érzékeljük az egyes autótípusoknál, még akkor sem, ha többnyire becézésről van szó, pl. Zsiga (Zsiguli), Trabcsi, Strabanc (Trabant), Merci (Mercedes), Sevró, Sevi (Chevrolet) stb.

MIZSER LAJOS

KÉT ANGLIAI MOZDONYNÉV

JOHN CHARTERS arról tájékoztatja a Times olvasóit, hogy van két mozdonya az angol vasutaknak, amelyeknek oldalán saját nevük látható. Az egyik „Driver John Axon, GC”, a másik pedig „Driver Wallace Oakes, GC”. Mindkettő arról a mozdonyvezetőjéről kapta a nevét (1957- illetve 1965-ben), aki valamilyen baleset közben sem hagyta el a helyét, megmentette a vonatot és az utasokat, de ő maga sebesüléseibe (égési sebeibe) belehall.

H. M.

NYÍLT LEVÉL A SZERKESZTŐKHÖZ

A Névtani Értesítő vitát rendezett a névtani fogalmak terminológiájáról, terminus technicusairól. Ez a vita azonban nem azzal zárult, hogy kodifikálta volna az egyes szakkifejezéseket, tilosnak ítélve másokat. Ezért nem értek egyet a szerkesztők azon gyakorlatával, hogy a földrajzinév szó használatát önkényesen helynévre módosítják! Amíg e kérdésben egységes megállapodás nincs, minden szerzőnek joga, azt a kifejezést használni, amelyet ő maga helyesnek vél, s nincs joga a szerkesztőknek ezen változtatni. Éppen ilyen sértőnek tartom, ha a szerkesztő a fel-föl szópárokából a maga nyelvjárása szerintire javítja a kéziratokat.

M. V. M.

VÁLASZ E NYÍLT LEVÉLRE

A levél csak egyik szerkesztőre vonatkozik, vagyis rám, mivel az 5. számot én szerkesztettem. Ebben két cikke található levélíróknak, s az egyikben éppen tízszer fordul elő a „földrajzi név”, míg nyolcszor a „helynév”. Nem tudom a kézirattal egybevetni a megjelent írást, de ha mind én írtam át „helynév”-re, azt hat esetben most is jogosnak vélem, mert ezek összetételek (helynévgyűjtés, helynévgyűjtemény stb.). A második cikkben négyszer szerepel „földrajzi név” (egy mondatban kétszer is), egyszer pedig „helynév” (helynévanyag összetételben).

A „fel” igekötő az első munkában kilencszer szerepel, hatszor „fel”, háromszor „föl” alakban; a második cikkben háromszor, mindig „fel” formában. Még a „felesleges” szót is csupa e-vel találjuk, pedig ebben két e fölösleges. Mégis elnézést kérek a fönti (bocsánat: fenti) három ö-ért, ami tulajdonképpen a gépelő vétké, de mivel a magam szerkesztette számokat magam is gépelem xerox tükörre, csak az én bűnöm. Tehát kétszeresen kérek bocsánatot, s ígérem, a jövőben biztosan nem fog miattam bosszankodni — legalábbis nem ilyen hibákért — a kedves, s általam továbbra is nagyrabecsült, őszintén szeretett levélíró.

HAJDÚ MIHÁLY

REFLEXIÓK EGY KÖNYVISMERTETÉSHEZ

Magyar jogi népszokások című könyvemmel foglalkozott H. M. a Névtani Értesítő 1981. évi 5. számában. Cikkére nem térnék vissza, ha eredményeimmel szállt volna vitába és igaza lenne. H. M. azonban nem

a könyv koncepciójához tartozó eredményeket vizsgálta, boncolgatta s mégcsak nem is azt, hogy a nevek társadalmi vonatkozásai a megírtak szerint ebben az általános koncepcióban belefértek-e, elhelyezkedtek-e, azt a társadalmi funkciót töltik-e be, amit a könyv vázolt, hanem lényegében a névtani kutatásokban megszokott módszert és technikai formák alkalmazásának mellőzését kérte tőlem számon.

Ahogy pedig ezt felveti, arra lehet következtetni, hogy könyvem koncepcióját sem értette meg és az így kialakított egyoldalú szemlélete veszélyes módon hat minden interdiszciplináris kutatási törekvés ellen, amelyben főtéma és a bizonyítás célját szolgáló alárendelt témák, valamint a főtéma vizsgálatára alkalmas módszerek keverednek.

Könyvem főtémája ugyanis a jog és a társadalom, a jogban megnyilvánuló állami elvárás és a társadalomgyakorlata, az emberek magatartása közti kapcsolatok vizsgálata. E vizsgálatban a hangsúlyt arra fektettem, hogy az emberek az 1700—1945 évek közti időszakban az állami előírások szerint éltek-e, vagy nem és eredményeimet a VII. fejezetben összegeztem.

Közelebbről az eredményt — most csak a nevekre korlátozva — a következőkben foglalhatom össze. A társadalmi élethez a név is hozzátartozik, tehát ebben a vonatkozásban annak a megvizsgálása volt a feladatom, hogy az emberek az államilag kötelezővé tett személynévrendszert (vezetéknév + keresztnév) alkalmazták-e vagy valami más egymás megkülönböztetésére?

Helyi gyűjtéseimmel kiemelt és irodalmi adatokkal kiegészített kalotaszegi anyag alapján végeztem el a vizsgálatot. Az eredmények meglepőek voltak, mert azt állapíthattam meg, hogy az államilag elfogadott névrendszer helyett vagy mellett szokásjogon alapuló névrendszer alakult ki és érvényesült a ragadványnév formájában. A ragadványnév sajátos funkciókat töltött be. Sokszor hozzátapadt a belső telekhez (teleknévi nevek, ahogy B. GERGELY PIROSKA, A kalotaszegi magyar ragadványnevek rendszere című példamutató munkájában nevezte), a nemzetségen belől pedig elhatároló szerepet játszott különböző szempontból, pl. házasodás, a közös úrbéri javak megosztása stb. Végül a ragadványnév nemcsak egy személyhez kapcsolódva élt önálló életet, hanem továbbzállt (pl. vőség esetén), vagy öröklődött és így is szám-talan, a társadalomnéprajz szempontjából fontos szabályt rejtett magában. Kétségtelen, hogy ilyen összefüggéseket — legjobb tudomásom

szerint — a magyar névkutatás eddig nem vizsgálta, legalábbis a nyomtatásban megjelent eredmények nem tükrözik ezt, talán még B. GERGELY PIROSKA kutatásai elégték ki leginkább a néprajz ilyen irányú igényeit.

H.M. kritikája főleg módszertani vétségeket emelt ki, pl. hogy egyik helyen a nevek sorrendjében nem követem sem a betűrendet, sem a gyakoriságot, vagy kisbetűkkel írom a ragadványneveket, vagy hogy még KÁLMÁN BÉLA sok kiadásban megjelent jó összefoglalását sem vettem fel az irodalomjegyzékbe (ez ugyan nem igaz, mert a 148. oldalon mint irodalmi anyagra hivatkozom rá) stb.

A kritikának ez a leegyszerűsítő válfaja viszont komoly módszertani ütközéseket, problémákat vet fel, amelyeken érdemes elgondolkozni. Ezt így foglalhatnánk elvileg össze: egy tudomány köteles-e lemondani a saját leíró, feldolgozó, összehasonlító és ellenőrző módszeréről, ha egy másik tudomány területéhez tartozó témát kíván saját szemszögéből megvizsgálni és alkalmaznia kell-e ennek a tudománynak a konvencionális belső módszertani stb. szabályait, mégha ezek nélkül is remélheti eredményei elérését?

Nekem — láthatólag ellentétben H.M. véleményével — az a nézetem, hogy valamennyi tudomány az élet minden területén jogosult önállóan vizsgálódni és saját módszereinek alárendelheti a másik tudomány módszereit. Nem köteles, de alárendelheti, ha saját módszereivel, fogalmaival, nomenklaturájával és jól bevált technikai gyakorlatával saját célkitűzéseit jobban elérheti. Hiszen ez a fontos és a társadalomnéprajz, közelebbről a jogi néprajz területéhez tartozó ilyenmű eredményeimet H. M. sem kérdőjelezi meg.

Azt mertem feljebb mondani, hogy H.M. egyoldalú szemlélete veszélyes lehet a magyar tudományos kutatásra. Miért gondolom ezt?

Sajnos, több tudományág területén egyre inkább találkozunk a való társadalmi tényeket és folyamatokat elfedő, a társadalom empirikus valóságától az elszakadást jelző terminológiai és metodikai öncélúsággal. Ezek sokszor takarnak áltudományos, a szóhasználatához vagy szaktechnikai fogásokhoz ragaszkodó tendenciákat. A többi tudománnyal való együttlépést inkább megszakítani akarják, mint erősíteni, az elszigetelődés a tudományos beltenyészetet inkább szolgálja, mint az interdiszciplináris igényekhez való felkészülést, amit pedig a Magyar Tudományos Akadémia több ízben is zászlajára tűzött.

Szeretném remélni, hogy sem a névtani, sem a néprajzi kutatásokat hasonló veszély nem fenyegeti s ha ilyen tendenciát véltem felfedezni H. M. cikkében, ez csak az én félreértésem alapján alapulhat.

TÁRKÁNY SZÚCS ERNŐ

VÁLASZ TÁRKÁNY SZÚCS ERNŐNEK

Azt hiszem, mindenki örül, ha írására fölfigyelnek. Még akkor is, ha nem értenek vele egyet, vitatkoznak nézeteivel. De az írását bírálják, gondolatait, tévedéseit helyesbítsek, ne személyét támadják, s ne adjanak olyat a szájába, amit nem mondott! Először természetesen örültem TÁRKÁNY SZÚCS ERNŐ levelének, de ahogy végigolvastam, elkeseredtem, s az volt az érzésem, hogy a „legjobb védekezés a támadás” taktikát alkalmazva nem azt vitatja, amit írtam. Nem félreérti, hanem félremagyarázza az állításaimat. Mivel úgy érzem, igazam volt a bírálatban, én csak védekezni fogok.

1. A NévtÉrt. hasábjain nem ismertethettem a teljes könyvet, csupán a nevekkel foglalkozó fejezeteket. Megállapításaim nem a „könyv koncepciójához tartozó eredmények”-re vonatkoznak, hanem a neveket érintő részekre.

2. Elsősorban nem „a névtani kutatásokban megszokott módszert és technikai formák alkalmazását” kértem számon, hanem hiányoltam azt az anyagmennyiséget, amelynek alapján — bármilyen módszerrel is — általánosítani lehetne. A könyv címe Magyar jogi népszokások, s ehhez nem tartottam — most sem tartom — elegendőnek egyetlen etnikum vizsgálatát. A többi fejezetben nem így történt, a névhasználat-foglalkozóban miért?

3. A névtudomány a „leginterdiszciplinárisabb” tudományág, ezt állítom, és le is írtam (Magyar becézőnevek. Bp., 1974. 17) — csak valamivel „magyarabbul” fogalmaztam meg. Azonban ezt nemcsak szavakban vallom, hanem tettekkel is igyekszem bizonyítani. A keresztnévdivatjának, a névadási szokásoknak a vizsgálatai, állatnévkutatásaim a néprajztudományt is szolgálják. Szerkesztői tevékenységem folyamán néhány néprajzi témájú tanulmányból adtam helyet a Magyar Csoportnyelvi Dolgozatok sorozatában.

4. Könnyen eldönthető, hogy KÁLMÁN BÉLA könyve szerepel-e az irodalomjegyzékben. A betűrendi helyén, a 868. lapon csak A zángó Biharugrán című cikkét találni. A nevek világa nem szerepel itt! A

148. lap lábjegyzetében valóban megtalálható, de nem hivatkozásként. Sőt! A nevekkal foglalkozó részekben egyáltalán nem lehet észrevenni KÁLMÁN BÉLA könyvének az ismeretét. JANKÓ JÁNOS múlt századi könyvén (Kalotaszeg magyar népe. Bp., 1892.) kívül egyetlen nevekkal foglalkozó munkáét sem! Pedig LŐRINCZE LAJOS alapvető tanulmánya (Szempontok és adatok személyneveink újabkori történetéhez. MNyj. I, 64—94) már 1951-ben megállapítja azokat a törvényszerűségeket, amelyek nagy részét TÁRKÁNY SZÚCS ERNŐ vél fölfedezni. S akkor még nem említettem MÁRTON GYULA (EM. L, 88—93), DANKÓ IMRE (Nyr. LXXVII, 375—86), MARKÓ IMRE LEHEL (Nyr. LXXIX, 113—24), PÁKOZDI ENDRE (MNyj. VII, 83—100), MÁTÉ JÓZSEF MNyj. XI, 43—58), BALOGH LÁSZLÓ (MNyj. XII, 109—33), BURA LÁSZLÓ (Nyírk. X, 369—77; XII, 147—50) és mások tanulmányát, de nem utolsó sorban ÖRDÖG FERENC, Személynévvizsgálatok Göcsej és Hetés területén (Bp., 1973.) című munkáját. Ezeknek mindegyike TÁRKÁNY SZÚCS ERNŐ könyvének nyomdába kerülése előtt jelent meg.

5. Ismét hangsúlyozom, hogy nem a szakirodalom ismeretét hiányolom a névtani fejezetben, hanem a szerző saját maga által kiemelt néprajzi „összehasonlító” módszer alkalmazását. Csak Kalotaszeg múltbeli ragadványnévhasználatáról ír, s anyagát nem hasonlítja össze semmivel. Természetes, hogy ilyen munkához kiegészítő kutatást nem végzett. A fenti fölsorolásból azonban látszik, hogy lett volna mivel egybevetni a kalotaszegi ragadványneveket. (Hát még ha hozzávesszük a Néprajzi Múzeum Etnológiai Adattárában őrzött kéziratokat!)

6. A ragadványnevek nagybetűvel való kezdése nem a névtan „szaktechnikai” kérdése, hanem a Magyar helyesírási szabályzat törvénye (meghatározásom jogilag biztosan pontatlan — elnézést kérek érte). E helyesírási szabály megemlékezéséből olyan következtetést levonni, hogy „egyoldalú a szemléletem”, a „terminológiai és metodikai öncélúság” jellemez, sőt „áltudományos tendenciát” takargatok — több mint túlzás. Emiatt a Magyar Tudományos Akadémia zászlaját lobogtatni — aránytélvesztés.

7. Nincsen ellentét közöttünk abban, hogy „valamennyi tudomány az élet minden területén jogosult önállóan vizsgálni”.

8. Örülök, hogy TÁRKÁNY SZÚCS ERNŐ a végén fölfedezte írásomban a jogi néprajz területén elért eredményeinek elismerését. Most is állítom, hogy nagyszerű könyv, egészében nagyon tetszett,

hasznos, értékes munka. A nevekkal foglalkozó része azonban legfőbb tallózás; illetőleg a kalotaszegi régebbi ragadványneveket földolgozó fejezete olyan résztanulmány, amely folyóiratcikknek kiváló (a NévtÉrt. is örömmel adott volna neki helyet), a könyv „konceptiójával” — legalábbis címével — semmiképpen sincs összhangban.

9. Több ízben is azzal vádol TÁRKÁNY SZÚCS ERNŐ, hogy „egyoldalú a szemléletem”. Igen speciális szakfolyóiratról lévén szó, valóban csak a névtani fejezetekkel foglalkoztam ismertetésemben. A Névtani Értesítő szerkesztési koncepciói, történeti, néprajzi, statisztikai stb. vonatkozású cikkek közlései, saját munkásságom néprajzi vonatkozásai (többek között társszerzője voltam az Orosháza népi jogélete című, TÁRKÁNY SZÚCS ERNŐ által is fölhasznált és irodalomjegyzékében is szereplő tanulmánynak, az orosházi disznótartásról, disznóvágásról, méhészkedésről, kisebb háziállatok tartásáról stb. írtam néprajzi vonatkozású cikkeket) talán fölmentenek a szakbarbárság, egyoldalúság vádjá alól. A jövőben is igyekszem munkáimmal — névtani jellegű írásaimmal is — szolgálni valamennyi rokontudományt vagy érintkező tudományágat (természetesen a néprajztudományt is).

Végül is megérttem TÁRKÁNY SZÚCS ERNŐT. Tudományos közéletünkben ritka a bírálatot is tartalmazó könyvismertetés. Természetesen vannak fórumok (Hungarológiai Értesítő), ahová ilyenek nem is illenek. A kisebb példányszámú szakfolyóiratnak azonban még viták (de csak személyeskedés nélküli, tárgyilagos viták) tüzeiben is tisztázni kell az eltérő véleményeket — akár egy könyv ismertetése ürügyén is. Nem ez az első ilyen vita a Névtani Értesítő hasábjain, s remélem, nem is az utolsó.

Elnézést kérek TÁRKÁNY SZÚCS ERNŐTŐL, ha úgy érezte, hogy bírálatomban annak idején élesen fogalmaztam. Talán ezért fejtette ki a véleményét ő is kissé indulatosabban. Nem személyét, nem is a munkáját támadtam, csupán a szakma, a névtudomány szerepét és jelentőségét szerettem volna megfelelő, megillető módon és terjedelemben tárgyalva olvasni könyvében.

HAJDÚ MIHÁLY

NÉHÁNY MEGJEGYZÉS AZ APAÁLLATNEVEKHEZ

HAJDÚ MIHÁLY, Békés megyei apaállatnevek 1925 és 1934 között (NévtÉrt. 4. sz. 30—42, 5. sz. 70—80, 6. sz. 19—27) című cikksorozatának néhány állatnévéhez szeretnék megjegyzéseket fűzni, s ezzel a névadás indítékára esetleg fényt deríteni, vagy a névválasztást érthetőbbé tenni.

NévtÉrt. 4. sz. 35: Ozora lónév. Az ozorai ménésre vonatkozó több adat közül GALGÓCZI KÁROLY (Magyarország-, a Szerbvajdaság s Temesi Bánság mezőgazdasági statisticája. Pest, 1855.) írását idézem. "...Győr megyében...urasági nagyobb ménes kevés van. Legjelesebb b. Szina Jánosé (ozorai származású) sz. Pál pusztán a szigetközben...Veszprém megye...legtöbb hatással volt a vidék lótenyésztésének nemesítésére hg. Eszterházy Pálnak Ozora mellett a tóthi pusztán létezett országhírű ménese, az úgy nevezett Kula, mely többnyire angol faj igen jeles lovakból állott. Ez 1848-ban az Ozora körüli táborozások elől felhajtott Eszterházára Sopron megyében s azóta onnan vissza sem került..." (311). "...a híres ozorai vagy tóthi kula maradéka Eszterházán van..." (312).

NévtÉrt. 4. sz. 40: Leperd lónév. — Alsóleperd ma puszta Dombóvár mellett. Itt is ménesük volt az Eszterházyaknak.

NévtÉrt. 5. sz. 73: Perczel bikanév: — Perczel esetében többről van szó, mint híres emberek után történt névadásról. Perczel Mór köztudottan hirtelen haragú, mondhatni dühöngő ember volt. Azzal vádolták, hogy egy taktikát ismert: „Szuronyt szegezsz!! Előre!” Nem törődött az erőviszonyokkal, váratlan és heves rohamokat vezényelt. — Ehhez a névhez kapcsolódik még a következő adat: "...Berczel tájszavunk jelentése 'meghág, megűz, megugor...' (KRISTÓ GYULA — MAKK FERENC — SZEGFŰ LÁSZLÓ, Adatok „korai” helyneveink ismeretéhez. I. Szeged, 1973. 16.)

SOLYMÁR IMRE

ERDÉLYI BIVALYNEVEK

KÓS KÁROLY, Eszköz, munka, néphagyomány (Bukarest, 1980.) című könyvének egyik fejezete (A bivaly a kalotaszegi parasztgazdaságban. 197—277) szép számmal sorol föl XIX. századi és mai bivalyneveket (240). Érdekessége, hogy a bivaly t e h e n e k nevei között szerepel a Miska, az Ö k ö r bivalyok nevei között pedig a Zsófi és a Bori.

S. I.